

S.P.Q.R.

ROMSELSKABET

- *Rom som spejl – Litteratur temadag*
- *Sans for farver - foredrag*
- *Artikel - Wiedewelt*

Kære medlemmer

Den 27. september åbner vi efterårets program med et besøg i Den danske Banks hovedsæde på Kgs. Nytorv. Der blev hurtigt udsolgt, men der er foreløbigt tre andre arrangementer med ledige pladser. Der er dog kun to pladser tilbage til arrangementet om C.F. Hansen. Arrangementet "Sans for farver" har flere ledige pladser. Det bliver to spændende foredrag som vi varmt kan anbefale. Og så er der ikke mindst en litteraturdag på Gentofte Hovedbibliotek, der har været annonceret et par gange, men som nu er faldet helt på plads. Vi håber at i møder talstærkt op selvom det er første dag i efterårsferien.

27. september:	Rundvisning i Danske Banks hovedsæde
28. september:	Foredrag: Sans for farver - Thorvaldsens museum som arkitektur
8. oktober:	Arkitekten C. F. Hansen - udstilling og byvandring (kun to billetter)
28. okt.-4. nov.:	Rejse til Rom (udsolgt)
14. oktober:	Rom som spejl. En temadag om litteratur

Med venlig hilsen
Bestyrelsen

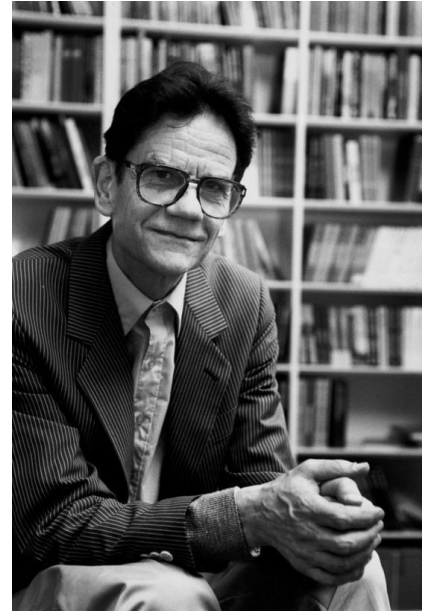
ROM som spejl

Litterær temadag på Gentofte hovedbibliotek
Lørdag den 14. oktober 2023.

Rom som spejl danner som overskrift rigtig mange indfaldsvinkler til, hvordan byen Rom og Romerriget, både som fysiske steder og som litterær og filosofisk inspiration, har dannet udgangspunkt for og inspiration til store danske romaner.

Spejler vi os selv i Roms storhed, eller i forfaldet, i de politiske ideer, eller filosofiens udsagn, eller noget helt tredje?

Hvordan er Rom blevet brugt af danske forfattere, hvilke ideer og erfaringer har været udgangspunkt for en forfatters holdning og budskab? Hvad er deres hensigt med brugen af Rom og Romerrigets institutioner samt historiske udvikling?

Det får vi eksempler på i løbet af dagen. Først gennem præsentation af H. C. Andersens roman *Improvisatoren*. Dernæst vil Dorrit Willumsen oplæse sin novelle *Vestalinden*, med efterfølgende dialog med cand. mag. Lise Lotte Frederiksen hvor forfatteren vil uddybe sine bevæggrunde til netop det emne.

I det tyvende århundrede dannede antikken spejl for de strømninger, som f.eks. Johannes V. Jensen og senere Ebbe Kløvedal Reich skrev på baggrund af. Dette vil blive uddybet og bredt ud af lektor Charlotte Keck.

Hvad er det der stadig gør antikkens filosofi interessant og vedkommende?

Det vil klassisk filolog og fagbogsforfatter Gorm Tortzen give en belysning af gennem Villy Sørensens forhold til den antikke tragedieforfatter Seneca.

Hvordan og hvorfor bruger forfatter Marie Helleberg den romerske historie i romanerne *Cæsar* og *Cleopatra* og *Statholderens hustru*?

Det bliver en dag, hvor vi med nedslag i vores egen litterære verden, belyser, hvordan Rom gennem de sidste ca. 200 år har påvirket, inspireret og været tilstede i vores vestlige/danske kultur.

Program

Kl. 10: Biblioteket åbner dørene. Der serveres kaffe fra 10.00 til 10.30

kl. 10.30 -11.15

H. C. Andersens oplevelser i Rom og dermed inspiration til Improvisatoren.

Ved cand.mag. **Lise Lotte Frederiksen**

Kl. 11.15-12.00

Forfatter **Dorrit Willumsen** læser novellen: Vestalinden. Efterfølgende vil der være en samtale mellem **Lise Lotte Frederiksen** og **Dorrit Willumsen**.

Kl.12-12.45

Frokost

Kl. 12.45-13.30

”Rom som spejl ” i det tyvende århundredes danske romaner, hvor antikken danner spejl for de strømninger, der var i tiden, eksemplificeret ved Johannes V. Jensen og Ebbe Kløvedal Reich.

Ved lektor cand.mag. **Charlotte Keck**

Kl. 13.30-14.15

Seneca og Villy Sørensen.

Ved klassisk filolog, cand.mag. **Gorm Tortzen**

Kl. 14.15-14.45

Kaffepause

Kl. 14.45-15.30

Hvordan bruger Marie Helleberg den romerske historie i romanerne: Cæsar og Cleopatra samt Statholderens hustru.

Ved forfatter **Marie Helleberg**

Tid: lørdag d. 14 oktober fra kl. 10.30- 15.30

Sted: Gentofte hovedbibliotek, Ahlmanns Alle 6, 2900 Hellerup.

Pris 390 kr incl bespisning, 2 glas vin og kaffe

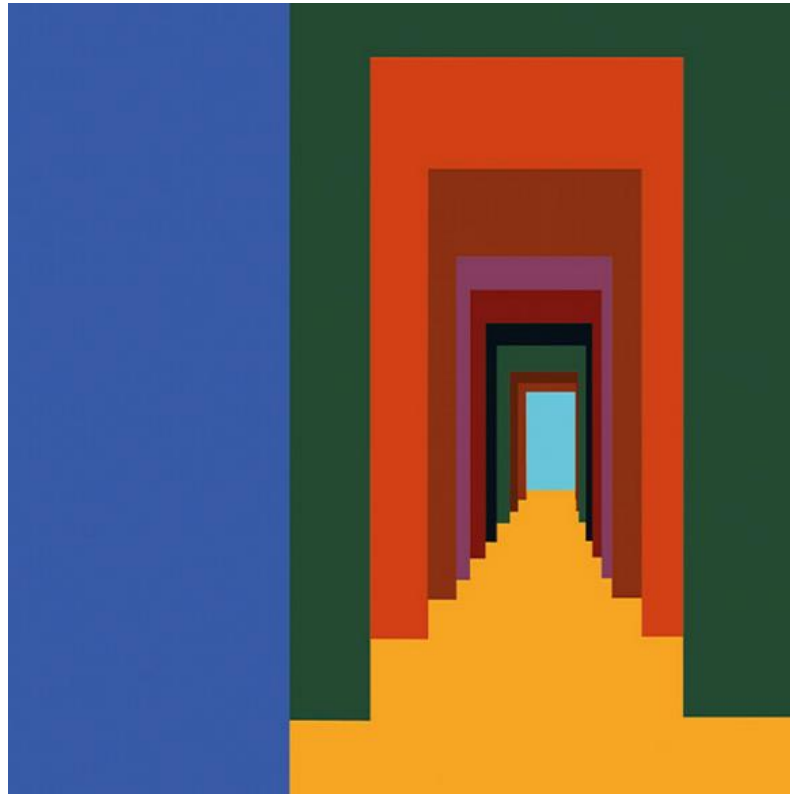
Tilmelding: Tilmelding sker udelukkende via dette link: <https://romselskabet-spqr.safeticket.dk/romsomspejl>

Sans for farver

København er for 2023 valgt som arkitekturhovedstad af UNESCO. Dette markeres på mangfoldig vis, og på Thorvaldsens Museum har man valgt at have fokus på selve den markante bygning, der blev opført i 1839-1848. Danmarks første offentlige tilgængelige museum åbnede således for 175 år siden.

I udstillingen *Sans for farver* hyldes arkitekten Michael Gottlieb Bindesbøll. Museet anses for Bindesbølls hovedværk. I realiteten overtog han en allerede eksisterende bygning, som han udvidede mod øst og vest. Han udstyrede huset med former og farver, der er dybt forankret i antikkens og renæssancens univers – og samtidig greb han en række tendenser i samtidens europæiske arkitektur.

I 1834 tog Bindesbøll på en studierejse, der i løbet af fire år bragte ham til Italien, Grækenland og Tyrkiet. I Rom var Bindesbøll en del af den danske kunstnerkoloni. Her mødte han også Bertel Thorvaldsen. Sammen skulle de konkretisere planerne for et museum. Thorvaldsen ønskede sig ”Fire Mure og et godt Lys”. Bindesbølls og museumskomiteens ambitioner var dog langt mere vidtrækkende. Rammerne blev med mønstre og farver, hvor motiverne blev hentet i Romerrigets form- og billedverden. Den intense brug af farver kendetegner Thorvaldsens Museums facader og interiør: okkergult, umbra, dodekop, grøn og ultramarinblåt. Man brugte rene pigmenter – nogle rå, andre brændte. Resultatet blev et unikt og sanseligt farvespil.

Overinspektør Margrethe Floyan og arkitekt MAA Charlotte T. Felding vil ved et arrangement for Romselskabet og med udgangspunkt i den nuværende udstilling fortælle om Thorvaldsens Museum som bygning, om arkitekturen, om farverne, om udsmykningerne, om inspirationen fra Rom samt ikke mindst vedligeholdelse af den unikke bygning. Efter foredragene vil der blive serveret et let måltid samt to glas vin.

Tid: torsdag den 28. september 2023, kl. 17.00

Sted: Salon K, Huset, Rådhusstræde 13, 2. sal, 1466 København K

Pris: Prisen for deltagelse i foredrag samt et let måltid og to glas vin er 280,- kr. for medlemmer af Romselskabet S.P.Q.R. og 360,- kr. for ikke-medlemmer af Romselskabet S.P.Q.R.

Tilmelding: Tilmelding sker udelukkende via dette link <https://romselskabet-spqr.safeticket.dk/sansforfarver>

Wiedewelt, en dansk Romfarer inden Guldalderen, og lidt om Aeneas og gens julia

Ole Andersen Per Kristian Madsen og Philip Kristian Dons Madsen

Romselskabet havde for nyligt en vellykket guidet tur til Fredensborg slot og slotshave. Der blev vi gjort opmærksomme på en statue af Aeneas af Johannes Wiedewelt.

Den danske billedhugger Johannes Wiedewelt (1731-1802) blev født i København, hvortil hans farfar var indvandret. Både farfaderen og faderen var også billedhuggere. Wiedewelt var i Rom i 1754-1758, altså en generation før Den danske Guldalder. Her blev han nær ven med Johann Joachim Winckelmann (1717-1768), der som den første påbegyndte arkæologiske studier af antikke skulpturer og derved skabte baggrunden for nyklassicismen.

Johannes Wiedewelt portrætteret af Peder Als i Rom i 1758. Billedet introducerede nyklassicismen i dansk kunst med Wiedewelts statelige og fokuserede, næsten heroiske fremtoning. Nu på Frederiksborgmuseet. (Wikimedia)

Sammen studerede de antikke værker i Rom, og Wiedewelt skal have været særlig betaget af Laocoon-statuen (se sidste augustnummeret af nyhedsbrevet). Som det fremgår nedenfor, må de også have kendt Vergils Aeneide, der er kaldt Det romerske National-epos, en parallel til grækernes Iliade og Odysse af Homer.

Vergil fortæller om Aeneas's flugt fra Troja og hans vanskelige rejse til Italien, hvor Jupiter havde bestemt, at han skulle grundlægge Rom.

Aeneas bærer sin far Anchises bort fra Troja og krigen med sønnen Julius ved sin side. Anchises bærer penaterne, de trojanske husguder, som de tog med fra Troja. Julius bærer en fakkell med ild fra den hjemlige arne. Aeneas ser eftertænksom ud. Han er vist i sin fulde kraft i modsætning til den alderdomsprægede far og sønnen. En fremstilling af livets gang, også rent figurligt. Gruppen er samlet set opret, næsten retlinet, præget af manierismen, måske en påvirkning fra kunstnerens far. Statue af Gian Lorenzo Bernini fra 1618 – 1619 nu i Galleria Borghese i Rom. (Galleria Borghese)

Aeneas flygtede fra det brændende Troja med sin far Anchises og sønnen Julius. Mens Creusa, Aeneas's hustru og mor til Julius forsvandt under flugten ud af byen.

Anchises havde først nægtet at flygte fra Troja, hvor han ønskede at dø. Men så bad han Jupiter om et tegn, og guden sendte en stjerne, der under torden faldt ned fra himlen højt over huset og forsvandt over Idabjerget. Det fik Anchises til at ændre mening. Han rejste sig fra sit leje og lod sig bære bort.

Wiedewelts skulptur af Aeneas, der flygter fra Troja med sin gamle far Anchises på skuldrene og sønnen Julus ved siden. Aeneas bærer krigshjelm. Han kom til hjemmet direkte fra krigshandlinger. Og han virker tyngt af vægten og nederlaget. Anchises bærer en statuette formentlig af en gudinde på sin arm. Han ser modløs ud og har en klud om håret. Han havde umiddelbart før flugten rejst sig fra sit leje. Julus ser sig noget skræmt omkring og rækker hånden op, som søger han støtte. Under armen har han noget, der kunne være en kedel med gløder fra hjemmets arne. Trojas ødelæggelse er antydnet ved den nedfaldne søjlekapitel til venstre. Fremstillingen lægger vægt på situationens emotionelle sider, og de tre personers helt forskellige orienteringer, hvor de hver især lukker sig om sig selv. Samlet set en beretning om flygtninge fra krig til alle tider. (foto OA)

Idabjerget var netop det sted, hvor Prins Paris havde været dommer i den skæbnesvangre skønhedskonkurrence mellem de græske gudinder Hera, Pallas Athene og Afrodite (svarende til de romerske Juno, Minerva og Venus). Paris pegede på Venus og fik Den skønne Helena som belønning, hvilket udløste den trojanske krig og Trojas undergang. Efter en lang og farefuld færd, der omfattede Thrakien (omkring det nuværende europæiske Tyrkiet), Kreta, Grækenland, Sicilien og Karthago (inkl. affæren med dronning Dido) og sågar en tur til Hades, kom Aeneas og Julus endelig frem til Italien og Tiberen. Men uden Anchises, der var død undervejs.

Latium blev erobret efter blodige kampe, så Rom kunne blive en realitet. Aeneas blev stamfader til Romulus og Remus, mens Julus blev stamfader til den juliske familie, *gens Iulia*, hvor Gajus Julius Cæsar hørte til.

Her var det afgørende, at Aeneas var søn af gudinden Venus og Anchises, der var en fætter til den trojanske kong Priamos, der var far til såvel Hector som Paris. Altså af såvel gudelig som royal afstamning. Bedre kunne det næppe blive.

Cæsar var overbevist om, at hans slægt nedstammede fra Venus. Og han mente, han kunne bevise det. Det var en central del af hans forsøg på at placere sig selv og sin slægt som en af

de ældste og ypperste familier i Rom. Da Cæsar vandt over Pompejus i slaget ved Pharsalus i Grækenland - selvom Cæsars tropper var i undertal - lovede Cæsar at bygge et tempel til Venus som tak for sejren. Det hører med til historien, at et flertal af de romerske senatorer faktisk støttede Pompejus. Cæsar påbegyndte byggeriet af templet på torvet, der bærer hans navn. Men da han blev myrdet år 44 f.v.t og guddommeliggjort 2 år efter, blev Venus-templet i stedet dedikeret til Divus Julius (altså den guddommelige Cæsar).

Da Octavian kom til, forstod han hurtigt betydningen af at underbygge magten gennem fortællinger i arkitektur, ikonografi og historie. Som adopteret 'søn' af Cæsar blev det vigtigt at kunne bevise Juliernes - guddommelige afstamning og gerne, at det var dem, der gennem Aeneas havde lagt grundstenene til både det romerske rige og den romerske befolkning. Altså bestilte Octavian Aeneiden hos Vergil omkring 29 f.v.t. Altså allerede 2 år efter, at han var blevet enehersker efter en brutal og ødelæggende borgerkrig, og 2 år før han blev romersk kejser og 'Augustus', dvs. den ophøjede.

Aeneiden skal således ses som et stærkt propaganda-greb fra Augustus' side. Men da Vergil i år 19 f.v.t. lå på sit dødsleje, bad han om, at værket blev destrueret, fordi det efter hans mening ikke var færdigt. Men det modsatte kejseren sig. Augustus kunne ikke tillade fortællingens destruktion, da den var vigtig i fortællingen om ham selv.

Aeneiden har fascineret og inspireret mange gennem tiden. Dante (1265-1321) har helt tydeligt ladet sig inspirere af Vergils beskrivelse af Hades i sin beskrivelse af Helvede, hvor Vergil i øvrigt var Dantes guide. Og Bernini har lavet en meget imponerende statue af Aeneas på flugt, som Wiedewelt sikkert har kendt.

Selv i Nordsjælland har fortællingen sat et spor:

Hjemkommet til København fuldførte Wiedewelt i årene 1760 og frem talrige skulpturer, blandt andre en af Aeneas med Anchises og Julius, til Fredensborg slotshave, som han omgav i samarbejde med den franske arkitekt Nicolas-Henri Jardin. Jardin havde i 1756 stået for en ombygning af Fredensborg Slot.

Wiedewelts Aeneas-skulptur blev i samtiden emne for en større diskussion, fordi man mente, at den i højere grad var præget af barok-stil – ligesom den slotshave, den faktisk står i – end nyklassicistisk stil á la Winckelmann. Barokken lagde vægt på drama og følelser, mens nyklassicismen fremhævede de antikke skønhedsideal. Det var Wiedewelt uden tvivl helt på det rene med. Således udgav han i 1762 – om end anonymt - Winckelmanns tanker om nyklassicisme i et skrift med titlen 'Tanker om Smagen udi Konsterne i Almindelighed'.

Wiedewelt fik en stor og hæderkronet karriere. Udover skulpturerne til Fredensborg leverede han arbejder til kongehuset, deriblandt flere gravmonumenter og ikke mindre end 54 monumenter til Mindelunden ved Jægerspris Slot. Han blev professor og direktør for Kunstakademiet. Alligevel levede han sine sidste år i fattigdom og delvis glemsel. Moden var skiftet, og nye tider på vej. Wiedewelt endte sine dage ved at begå selvmord i Sortedamssøen, måske af økonomiske årsager. Uanset at han blot året før havde udført obelisk på gravhøjen på Holmens kirkegård til minde om de faldne i slaget på Reden. En af gaderne i Kartoffelrækkerne lige ved Sortedamssøen er opkaldt efter ham.

Romselskabet S.P.Q.R

Vesterdalen 52 | 2870 Dyssegård | Telefon 22 30 64 60 | mogensbang@vesterdalen.dk
Jyske Bank 7854 1361115

